

Сафарова Афет Ага Алі Кизи

Євроатлантичні відносини Європейського Союзу

УДК 327

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-4.19>

Сафарова Афет Ага Алі Кизи
доктор філософії з політичних наук,
доцент кафедри дипломатії та сучасних
інтеграційних процесів
Бакинського державного університету
вул. Академіка Західа Халілова, 23,
Баку, Азербайджан

Мета статті полягає в аналізі взаємовідносин ЄС і НАТО в системі євроатлантичної безпеки, оцінці ролі фактора основних держав ЄС – Франції, Німеччини і Великобританії (до Brexit) в забезпеченні європейської безпеки. Розглянуто гостру проблему в країнах ЄС, де поки що не вироблена загальна зовнішньополітична і стратегічна орієнтація. Взаємовідносини організації на практичному рівні не відповідають заявленому декларативно стратегічному партнерству: наростає їх функціональна взаємозамінність, що веде до виникнення елементів деструктивної конкуренції в підходах до таких сфер діяльності, як миротворчість і протидія новим загрозам безпеці. Автор робить висновок, що інституційні зміни, що стосуються сфери безпеки і оборони, ґрунтуються на реформі центральних органів ЄС з метою підвищення їх ефективності та запобігання конкуренції з НАТО в цій галузі. Але після початку російської агресії в Україні спостерігається перегляд євроатлантичних відносин, які трансформуються в нову систему координат щодо зміцнення відносин ЄС і НАТО в галузі забезпечення європейської безпеки.

Методи і методології, використані в статті. У статті широко використані такі загальнонаукові методи як аналіз історичної хроніки, контент-аналіз міжнародних документів, порівняльний аналіз ситуативних процесів, метод опис подій.

Новизна в статті полягає в тому, що вперше в політологічній науковій літературі глибоко аналізується трансформація євроатлантичних відносин, що характеризуються протиріччями інституційних механізмів у проблемах забезпечення європейської безпеки.

Серед особливих проблем відзначаються зміни відносин ЄС і НАТО, пов'язаних з початком вторгнення Росії в Україну, процеси збалансованості і нових підходів щодо забезпечення європейської безпеки.

Висновок. У висновку робляться певні висновки з основних питань, розглянутих в статті. Акцентується увага на прогнози, які можуть зміцнити євроатлантичні відносини, серед яких можна назвати такі, як, забезпечення безпеки, усунення торгових бар'єрів, проблему біженців, екологічні проблеми. Посилення військової присутності США в Європі і допомога Україні переконали європейських союзників по НАТО в трансформації євроатлантичних відносин. Але це також ставить знак питання перед ЄС, який мав намір відігравати більшу роль у сфері безпеки після Brexit, створивши незалежну від США оборонну позицію. Ця дилема, безсумнівно, посилить розбіжності між прихильниками НАТО і ЄС. Примирення цих двох факторів стане серйозною проблемою для Європи, оскільки це, ймовірно, визначатиме політику континенту з інших не менш важливих питань, таких як визначення підходу до Китаю, зміцнення демократії у Східній Європі та післявоєнна відбудова України.

Ключові слова: Європейський Союз, НАТО, євроатлантична безпека, Європейська політика безпеки, російська агресія, українська криза.

Введення (постановка завдань). Після розпаду біполярного світу системи трансатлантичних зв'язків стали характерні дві взаємовиключні тенденції. З одного боку, набули розвитку процеси демократизації міжнародних відносин у Європі, почалося формування нової моделі міжнародного співробітництва в рамках ЄС, зросла роль міжнародно-правових інституцій. З іншого боку, спостерігалось безпрецедентне посилення США у військовій сфері та перетворення їх з єдиної наддержави на «гіпердержаву» з явними односторонніми діями у взаєминах із зовнішнім світом, у тому числі з традиційними союзниками та раніше створеними з американської ініціативи багатосторонніми структурами. Відсутність всеосяжної ідеологічної та стратегічної загрози, характерної для епохи холодної війни, надала країнам трансатлантичного співтовариства свободу дій у реалізації власної зовнішньої політики. Зросла незалежність дій, якщо не всіх, то більшості країн

Заходу. При цьому міжсоюзницькі відносини зазнали певної ерозії, ставши менш стійкими та менш стабільними. Держави перестали підходити до загроз національної, регіональної та глобальної безпеки з єдиних позицій. Ця обставина, своєю чергою, поставила під сумнів можливість досягнення довгострокової впорядкованої зміни міжнародних союзів.

Мета статті полягає в аналізі взаємовідносин ЄС та НАТО у системі євроатлантичної безпеки, оцінці ролі чинника основних держав ЄС – Франції, Німеччини та Великобританії (до BREXITa) у забезпеченні європейської безпеки. Інституційні зміни, що стосуються сфери безпеки та оборони, ґрунтуються на реформі центральних органів ЄС з метою підвищення їх ефективності та запобігання конкуренції з НАТО в цій галузі. Але після початку російської агресії в Україні спостерігається перегляд євроатлантичних відносин, які трансформуються у нову систему координат щодо зміц-

нення відносин ЄС та НАТО у сфері забезпечення європейської безпеки.

Методи та методології, використані у статті. У статті широко використано такі загальнонаукові методи як аналіз історичної хроніки, контент-аналіз міжнародних документів, порівняльний аналіз ситуативних процесів, метод опису подій.

Новизна у статті полягає в тому, що аналізується трансформація євроатлантичних відносин, що характеризуються протиріччями інституційних механізмів у проблемах забезпечення європейської безпеки.

Серед особливих проблем уперше в політологічній науковій літературі глибоко відзначаються зміни відносин ЄС та НАТО, пов'язаних із початком вторгнення Росії в Україну, процеси збалансованості та нових підходів щодо забезпечення європейської безпеки.

Огляд основних джерел. Зміна геополітичної ситуації у світі вимагала від Євросоюзу розробки нових підходів до проблем безпеки. Про необхідність посилення політичної ролі Союзу йшлося і в Маастрихтському, і в Амстердамському договорах, де вказувалося на важливість створення єдиної зовнішньої та безпекової політики [2, с. 45].

У цих умовах Євросоюз активізував свої зусилля у становленні основ загальної європейської політики у сфері безпеки та оборони (ОЄПБО) та її конкретизації. Основними віхами цього процесу стали – франко-британська зустріч у Сан-Мало (грудень 1998 р.), саміти ЄС у Кельні (червень 1999 р.), Гельсінкі (грудень 1999 р.), та Фейра (Португалія, червень 2000 р.), Ніцце (грудень 2000 р.) та Гетеборге (червень 2001 р.), на яких були прийняті важливі документи щодо створення зазначеного політичного курсу, [5, с. 104]. Вони містили вказівки на основні концептуальні політичні та структурні зміни, які слід здійснити, на думку розробників, для створення дієвої системи безпеки та оборони ЄС. При цьому особливо наголошувалося, що нова система в жодному разі не є конкурентом чи альтернативою НАТО, йшлося про обов'язкове налагодження тісних контактів, координацію дій та поглиблення співробітництва по лінії НАТО – ЄС. Йшлося також не про створення «європейської армії», а про багатонаціональні структури типу Єврокорпусу або про використання національних підрозділів.

Основний матеріал. Еволюція євроатлантичних відносин із початку XXI століття перебувала під сильним впливом кількох взаємозалежних криз. По-перше, екзистенційна криза НАТО, яка має кілька вимірів і почалася після закінчення холодної війни та біполярності. По-друге, світова економічна та фінансова криза, що надала глибокий вплив на союзницькі відносини в НАТО. І, по-третє, криза у відносинах Заходу та Росії. Незважаючи на суперечливі наслідки цих криз для союзницьких

відносин у НАТО, практично всі сценарії їхнього подальшого розвитку передбачають велику (в тій чи іншій мірі) автономію європейських союзників. Ним став і підхід до цих проблем трьох провідних держав організації – Німеччини, Франції та Великобританії (до Брекзиту).

Франція, не виступаючи безпосередньо проти Альянсу, наголошувала на розмежуванні повноважень із США в рамках НАТО, що мало дати Європі можливість самій приймати рішення і проводити їх у життя. До того ж, у ряду французьких військових склалася думка, що Європа потрібна Сполученим Штатам лише як плацдарм для проектування сили за межі континенту, насамперед на Близький Схід. У принципі таке ставлення вписується в класичні концепції, хоча необхідно визнати, що останніми роками Франція, безсумнівно, стала «атлантичною».

Великобританія прагнула розробки нового проекту уникнути можливості її «маргіналізації» у межах Європейського Союзу. Події в Іраку з усією очевидністю підтвердили, що необхідний європейський підхід до кризових ситуацій, який у довгостроковому плані доповнював би натовський та сприяв би більш збалансованим відносинам між союзниками. Не можна виключати того факту, що невизначеність політичного впливу ЄС на міжнародній арені багато в чому сприяла розробці концепції EOI. (За результатами BREXIT Великобританія вийшла із членства в ЄС).

Німеччина перебувала в досить делікатній ситуації через те, що вона завжди вважала НАТО гарантом безпеки в Європі і водночас не могла та й не хотіла залишатися осторонь нової європейської ініціативи. Таким чином, країні необхідно було, зберігаючи прихильність до атлантичної солідарності, активно підключитися до будівництва системи європейської оборони в рамках ЄС. Великою проблемою для ФРН є модернізація та реструктуризація бундесверу, оскільки її військовий бюджет вкрай обмежений [4, с. 51].

Існує, однак, більш серйозна та гостра проблема. В даний період практично всі держави надають своїй внутрішній політиці першочергового значення і, виходячи з внутрішніх завдань, планують дії на міжнародній арені, у тому числі в рамках союзів. Іншими словами, у країнах ЄС не вироблено загальної зовнішньополітичної та стратегічної орієнтації. А без жодної стратегії та адекватного бюджетного фінансування неможливо виробити і спільну європейську політику у сфері безпеки та оборони. Отже, життєво необхідні: як вироблення єдиного стратегічного курсу політичними лідерами Євросоюзу, так і формування нової політичної культури у сфері безпеки; виконання раніше прийнятих він зобов'язань; інституційні зміни, зміна процесу прийняття рішень, який зараз надто громіздкий; раціональне використання коштів, що виділяються

на військові потреби; реорганізація збройних сил у плані надання їм більшої гнучкості та мобільності. І це далеко не повний перелік завдань, які стоять перед ЄС при розробці єдиної безпекової та оборонної політики. Проблеми реалізації нового європейського проекту очевидні, проте без їх подолання ефективність і значущість європейської політики може бути під питанням.

Таким чином, спочатку закладені обмеження на рівні політичних угод, криза на інституційному рівні, а також труднощі фінансової та військової взаємодії посилюють розбіжності у позиціях країн та стримують взаємодію організацій. Співпраця ускладнюється необхідністю пошуку внутрішнього консенсусу в ЄС та НАТО між країнами, що відрізняються підвищеною лояльністю щодо Вашингтона, та прихильниками більш незалежного курсу.

Євроатлантичні відносини в період військового вторгнення Росії, що почалося, в Україну. Російське вторгнення в Україну спровокувало переоцінку майже всіх аспектів зв'язків, які пов'язують США, Канаду та Європу. Вибір, який зроблять лідери після війни, є не лише результатом війни, а й визначить курс євроатлантичних відносин на роки вперед.

Адміністрація Дж.Байдена прийшла до влади з чітким розумінням пріоритетів. США планували переключити свою увагу з Європи та Близького Сходу. Це було рішення більше зосередитися на внутрішніх пріоритетах, ніж заявленої мети «повороту» у бік Азії. Не буде перебільшенням стверджувати, що метою було передати управління Європою Брюсселю, Берліну та Парижу. Крім обіцянки різкої зміни тону порівняно з попереднім президентством і більш активної прихильності до «кліматичних дій», адміністрація пообіцяла міцні елементи наступності, включаючи постійну підтримку НАТО, але не вихід із глухого кута у сфері торгівлі та гармонізації регулювання.

До української кризи у трансатлантичних відносинах було мало енергії. Жодної нової політики, здавалося, не виникало, і США надіслали чіткі сигнали про те, що Україна не розглядається як пріоритет США. Це питання, з погляду Білого дому, було європейською проблемою [11].

Немає жодних сумнівів у тому, що російське вторгнення в Україну перевернуло мислення ЄС та НАТО. Безперечно, ситуація змінилася. Є кілька питань, які визначатимуть подальший шлях.

Затяжний характер конфлікту в Україні означає, що попереду буде важкий вибір у трансатлантичному порядку.

Одним із ключових завдань буде узгодження амбітних дій щодо боротьби зі зміною клімату з необхідністю забезпечення доступної та надійної енергії. Білому дому доведеться пом'якшити побоювання з приводу російського енергетичного шантажу, за допомогою якого Москва загрожує утри-

мувати ціни або маніпулювати ними, щоб досягти поступок від європейських урядів.

Проте реальність така, що ще до російського вторгнення в Україну світовий попит перевищував пропозицію протягом шести кварталів поспіль, і це було до того, як економіка почала відновлюватися після спаду економічної активності через пандемію Covid-19.

Те, як Європа та США вирішать задовольнити конкуруючі пріоритети охорони навколишнього середовища та потреби у більшій кількості енергії, і чи діятимуть вони разом, істотно вплине на трансатлантичні відносини.

Українська криза мало що зробила для стримування заклику до європейської стратегічної автономії. Так, Франція продовжує заявляти про важливість незалежної безпеки. Таким чином Франція стверджує, що Європа не здатна зібрати достатній потенціал для захисту європейських інтересів за межами НАТО.

Війна в Україні призвела до кількох несподіваних подій у трансатлантичній спільноті, включаючи обіцянку канцлера Німеччини Олафа Шольца збільшити витрати на оборону. США спочатку були схильні дозволити Європі самостійно нести тягар власної безпеки. Однак після початку війни в Україні адміністрація США видається менш впевненою у цій концепції та більш зацікавленою у зміцненні НАТО. Ці дебати, ймовірно, залишаться незначним подразником у трансатлантичних відносинах, якщо тільки не станеться серйозного розвороту, який змусить більше європейських лідерів погодитися із твердженням президента Франції Еммануеля Макрона про те, що НАТО має «мертвий мозок».

Хвиля біженців з України вразила всю Європу. І в США, і в Європі виникло сильне бажання прийняти «право на міграцію», яке б переважало над національними кордонами та державним суверенітетом. Адміністрація США прийняла ліберальнішу політику, яка дозволила нелегально в'їхати в країну понад два мільйони людей. І в США, і в Європі спостерігається сильний опір нелегальній міграції, злочинності та проблемам національної безпеки, а також соціальним проблемам. У Європі також спостерігали примусову міграцію з боку ворожих держав. Суперечки про те, як реагувати на ці погрози лише загострюються.

Підтримка Пекіном Росії посилила побоювання щодо впливу Китаю та його впливу на трансатлантичну спільноту. Заклики ЄС до того, щоб Китай виступив посередником в українсько-російському конфлікті, були відкинуті як такі, що просто не заслуговують на довіру. По обидва боки Атлантики зростає думка, що Сі Цзіньпін віддав би перевагу розділеній, ослабленій і абстрактній Європі [14]. Крім того, у трансатлантичній спільноті немає єдиної думки щодо правильної стратегії. Тим не менш, заходи з розв'язки набувають все більшого значення [13].

Не знаючи, як це безліч питань вирішуватиметься західними лідерами, важко передбачити майбутній напрямок атлантичної спільноти. Багато залежатиме від рішень, прийнятих у відповідь на ці конфлікти та напруженість.

За відсутності будь-якого катастрофічного розвороту важко уявити найближче майбутнє, в якому альянс НАТО не залишиться наріжним каменем колективної оборони.

Висновок. Можна зробити висновок, що, хоча сьогодні ЄС та НАТО розвивають взаємодію по ряду напрямків, у системі євроатлантичної безпеки результати співпраці залишаються недостатніми. Взаємини організацій на практичному рівні не відповідають заявленому декларативно-стратегічному партнерству: наростає їхня функціональна взаємозамінність, що веде до виникнення елементів деструктивної конкуренції у підходах до таких сфер діяльності, як миротворчість та протидія новим загрозам безпеці.

Європейські союзники НАТО завжди скептично ставилися до США, коли останні наполягали на тому, щоб перші брали на себе велику частку бюджету та відповідальності в рамках НАТО. Але тепер посилення військової присутності США в Європі та допомога Україні переконали європейських союзників НАТО в тому, що США їх не кидають. Але це також ставить знак питання перед ЄС, який мав намір відігравати велику роль у сфері безпеки після Брекситу, створивши незалежну від США оборонну позицію. Ця дилема, безперечно, посилить розбіжності між прихильниками НАТО та ЄС. Примирення цих двох чинників стане серйозною проблемою для Європи, оскільки це, ймовірно, визначатиме політику континенту з інших не менш важливих питань, таких як визначення підходу до Китаю, зміцнення демократії у Східній Європі та повоєнне відновлення України. Те, як закінчиться війна в Україні, як НАТО консолідується в Європі як сильніша організація і як США розширюють допомогу Європі проти Росії, може змінити і вплинути на трансатлантичні відносини в найближчому майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арбатова Н. Евроатлантические отношения в XXI веке: проблемы и сценарии. Мировая экономика и международные отношения, 2015, т. 59, № 11, с. 31-37. <https://doi.org/10.20542/0131-2227-2015-59-11-31-37>
2. Барте́нев евроатлантической безопасности / под ред. И. Ю. Юргенса, А. А. Дынкина, В. Г. Барановского. М.: Экон-Информ, 2009. 124 с.
3. Барте́нев С.А. Европейский Союз и государства-члены: разграничение компетенции. М.: Юрлитинформ, 2013. с. 45.
4. Европеизм и атлантизм в политике стран Европейского союза / отв. ред. Н. К. Арбатова. М.: ИМЭМО РАН, 2014. 118 с.

5. Приходько, О. В. Какая Европа нужна США? США-Канада: экономика, политика, культура. 2015. № 2. С. 45-69.

6. Троицкий, М. А. Трансатлантический союз. 1999-2004. Модернизация системы американско-европейского партнерства после распада биполярности. М.: ИСКРАН, 2004. 249 с.

7. Asmus, R. Rethinking NATO Partnerships for the 21st Century [Electronic resource] // North Atlantic Treaty Organisation. Mode of access: <http://www.nato.int/docu/review/2008/03/ART4/EN/index.htm>

8. Transatlantic Trends: Key Findings 2010 [Electronic resource] // The German Marshall Fund of the United States. Mode of access: http://www.gmfus.org/trends/doc/2015_English_Key.pdf

9. Treaty of Lisbon // Official Journal of the European Union. 2007. Vol. 50, C 306. P. 1-271.

10. Zaborowski, M. Capitalising on Obamamania: how to reform EU-US relations? The Obama Moment. European and American perspectives / ed. by A. de Vasconcelos, M. Zaborowsky. Paris: EU Institute for Security Studies, 2012. P. 229-239.

11. Vivek Mishra, Sameer Patil. Ukraine crisis and its impact on the transatlantic relations <https://www.orfonline.org/expert-speak>

12. Laura von Daniels, Sabine Fischer, Johannes Thimm. Russian Attack on Ukraine: A turning point for Euro-Atlantic security // Point of View, 03.03.2022. <https://www.swp-berlin.org/publikation/russian-attack-on-ukraine-a-turning-point-for-euro-atlantic-security>

13. Nicolas Bouchet. The Impact of the War in Ukraine on the Transatlantic Relationship// <https://www.gmfus.org/news/impact-war-ukraine-transatlantic-relationship>

14. Carafano, James Jay. Transatlantic relations after the Ukraine war <https://www.gisreportsonline.com/r/ukraine-transatlantic-relations/>

REFERENCES:

1. Arbatova, N. (2015) Arbatova, N. Euroatlanticheskiye otnosheniya v XXI veke: problemi i scenarii [Euro-Atlantic relations in the XXI century: problems and scenarios]. Mirovaya ekonomika i mejdunarodniye otnosheniya. vol. 59, no. 11, pp. 31-37. <https://doi.org/10.20542/0131-2227-2015-59-11-31-37> (in Russian)
2. Yurqens, I.Y., Dinkin, A.A., Baranovsky V.Q. (2009) Arxitektura evroatlanticheskoy bezopasnosti [Architecture of Euro-Atlantic security]. М.: Ekon-Inform, 124 s (in Russian)
3. Bartenev, S.A. (2013) Evropeyskiy Soyuz I qosudarstva-chleni: razgranicheniye kompetencii [The European Union and the Member States: differentiation of competence]. М.: Yurlitinform, s.45. (in Russian)
4. Arbatova, N. K. (2014). Evropeizm i atlantizm v politike stran Evropeyskoqo Soyuza [Europeanism and Atlanticism in the politics of the European Union countries]. М.: IMEMO RAN, 118s. (in Russian)
5. Prikhodko, O. V. (2015). Kakaya Evropa nujna SSHA? [What kind of Europe does the USA need?]. SSHA-Kanada: ekonomika, politika, kultura. no. 2. pp. 45-69. (in Russian)
6. Troitsky, M. A. (2004) Transatlanticheskii soyuz. 1999-2004. Modernizaciya sistemi amerikano-

evropeyskoqo partnerstva posle raspada bipolyarnosti [Transatlantic Alliance. 1999–2004. Modernization of the US-European partnership system after the collapse of bipolarity]. M.: ISKRAN. 249 s. (in Russian)

7. Asmus, R. (2010) Rethinking NATO Partnerships for the 21st Century / R. Asmus [Electronic resource] // North Atlantic Treaty Organisation. Mode of access: <http://www.nato.int/docu/review/2008/03/ART4/EN/index.htm> (in English)

8. Prokscha, Antonio (2015). Transatlantic Trends: Key Findings 2010 [Electronic resource] // The German Marshall Fund of the United States. Mode of access: http://www.gmfus.org/trends/doc/2015_English_Key.pdf (in English)

9. Eur-Lex. (2007). Treaty of Lisbon // Official Journal of the European Union. 2007. Vol. 50, C 306. P. 1–271. <https://eur-lex.europa.eu/> (in English)

10. Zaborowski, M. Capitalising on Obamamania: how to reform EU–US relations? The Obama Moment. European and American perspectives / ed. by A. de

Vasconcelos, M. Zaborowsky. Paris: EU Institute for Security Studies, 2012. P. 229-239. (in English)

11. Mishra, Vivek; Patil, Sameer (2022). Ukraine crisis and its impact on the transatlantic relations. 16.06.2022. <https://www.orfonline.org/expert-speak> (in English)

12. Laura von Daniels, Sabine Fischer, Johannes Thimm (2022). Russian Attack on Ukraine: A turning point for Euro-Atlantic security // Point of View, 03.03.2022 <https://www.swp-berlin.org/publikation/russian-attack-on-ukraine-a-turning-point-for-euro-atlantic-security> (in English)

13. Bouchet, Nicolas (2022). The Impact of the War in Ukraine on the Transatlantic Relationship. 16.06.2022. // <https://www.gmfus.org/news/impact-war-ukraine-transatlantic-relationship> (in English)

14. Carafano, James Jay (2022). Transatlantic relations after the Ukraine war. 16.06.2022. <https://www.gisreportsonline.com/r/ukraine-transatlantic-relations/> (in English)

Euro-Atlantik relations of European Union

Safarova Afet Aghaali qizi

PhD in Political Science,
Associate Professor at the Department
of Diplomacy and Modern Integration
Processes
Baku State University
Academician Zahid Khalilov str., 23, Baku,
Azerbaijan

The purpose of the article is to analyze the relationship between the EU and NATO in the Euro–Atlantic security system, to assess the role of the factor of the main EU states – France, Germany and the UK (before Brexit) in ensuring European security. The acute problem in the EU countries, where a common foreign policy and strategic orientation has not yet been developed, is considered. The relations of organizations at the practical level do not correspond to the declared declaratively strategic partnership: their functional interchangeability is increasing, which leads to the emergence of elements of destructive competition in approaches to such areas of activity as peacemaking and countering new security threats. The author comes to the conclusion that the institutional changes concerning the security and defense sphere are based on the reform of the EU central bodies in order to increase their effectiveness and prevent competition with NATO in this area. But after the beginning of the Russian aggression in Ukraine, there is a revision of Euro-Atlantic relations, which are transformed into a new coordinate system for strengthening EU-NATO relations in the field of European security.

Methods and methodologies used in the article. The article widely uses such general scientific methods as the analysis of historical chronicles, content analysis of international documents, comparative analysis of situational processes, the method of describing events.

The novelty of the article lies in the fact that for the first time in the political science scientific literature, the transformation of Euro-Atlantic relations, characterized by contradictions of institutional mechanisms in the problems of ensuring European security, is deeply analyzed. Among the special problems are the changes in EU-NATO relations related to the beginning of Russia's invasion of Ukraine, the processes of balance and new approaches to ensuring European security.

Conclusions. In conclusion, certain conclusions are drawn on the main issues discussed in the article. Attention is focused on forecasts that can strengthen Euro-Atlantic relations, among which are such as ensuring security, removing trade barriers, the refugee problem, environmental problems. The strengthening of the US military presence in Europe and assistance to Ukraine have convinced European NATO allies of the transformation of Euro-Atlantic relations. But it also raises a question mark for the EU, which intended to play a greater role in security after Brexit by creating a defense position independent of the United States. This dilemma will undoubtedly strengthen the differences between the supporters of NATO and the EU. Reconciling these two factors will be a serious problem for Europe, as it is likely to determine the continent's policy on other equally important issues, such as determining the approach to China, strengthening democracy in Eastern Europe and the post-war reconstruction of Ukraine.

Key words: European Union, NATO, Euro-Atlantic security, European security policy, Russian aggression, Ukrainian crisis.